

Samenvatting vraagstukken Altena

Landbouw

Er zijn relatief weinig vraagstukken ten aanzien van de ontwikkeling van de landbouw. Als je grofweg drie ontwikkelingsmodellen in de landbouw onderscheidt, gezinsbedrijf, verbreding en intensivering/schaalvergroting, dan ontwikkelt de landbouw in Altena zich grotendeels via het (traditionele) gezinsbedrijf. Er spelen technische vraagstukken en beleidsmatige vraagstukken. Een technisch vraagstuk is hoe de kleinschalige innovaties die er zijn, beter vermarkt kunnen worden en hoe de versnippering van grond kan worden aangepakt. Beleidsmatig speelt het vraagstuk hoe milieu en RO beter afgestemd kunnen worden. Nu worden verbeteringen ten aanzien van milieu soms tegengehouden door milieuregels.

Innovatief platteland

Er zijn meerdere vraagstukken ten aanzien van het vergroten van de biodiversiteit in het landelijke gebied. Hoe stimuleer je dat, hoe betaal je dat en hoe onderhoudt je agrarische natuur? Daarnaast zijn er vraagstukken ten aanzien van de vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing, gericht op het voorkomen van verloedering en leegstand en het benutten van de bebouwing voor nieuwe vormen van plattelandseconomie. Kunnen we flexibeler regels bedenken?

Woningbouw

Er zijn veel vraagstukken opgehaald ten aanzien van de veranderende woningvraag in Altena. Vraagstukken gaan over nieuwe doelgroepen, woningbehoefte, de zorgvraag a.g.v. de vergrijzing, herstructurering en de wijze waarop woningen worden gebouwd.

Nieuwe doelgroepen zijn de groeiende groep ouderen (die ook langer zelfstandig moeten wonen), de groeiende groep alleenstaanden, arbeidsmigranten). Daarnaast wordt er aandacht gevraagd voor de groeiende groep forensen. Zij zijn enerzijds een kans (waar je op in kunt spelen), anderzijds kunnen zij de lokale woningmarkt verstoren waardoor krapte ontstaat. Als gevolg van deze veranderingen verwacht men grotere druk op goedkope woningen en een toenemende behoefte aan middeldure huurwoningen en appartementen. Ten aanzien van de vergrijzing ligt er het vraagstuk hoe je wonen met zorg in de kleine kernen kunt realiseren? Hierin gerelateerd het vraagstuk of de financiering van wonen en zorg niet teveel gescheiden is. Ten aanzien van nieuwbouw zijn er vraagstukken opgehaald ten aanzien van de flexibiliteit van woningbouwlocaties en bijzonder woonvormen, zoals groepswonen, maar ook het bevorderen van aantrekkelijkheid als vestigingsplaats voor hoog opgeleiden. Door een strikte sturing op woningbouwlocaties loop je snel achter de feiten aan. Tenslotte wordt aandacht gevraagd voor de herstructurering van wijken, hoe doe je dat zodanig dat een goede mix in de wijken behouden blijft en de beeldkwaliteit goed blijft?

Burgerinitiatieven

Er zijn veel vraagstukken opgehaald over burgerinitiatieven. De vraagstukken gaan over de rol van burgerinitiatieven bij veranderingen in de samenleving en het halen van maatschappelijke doelen, over de faalfactoren van burgerinitiatieven en de rol van de gemeente.

Zo is door meerdere geïnterviewden de vraag gesteld hoe burgerinitiatieven bij een veranderende bevolkingssamenstelling, kunnen bijdragen aan het vasthouden van de gemeenschapszin en behoud van voorzieningen. Tegelijk wordt gevraagd hoe burgerinitiatieven kunnen bijdragen aan maatschappelijke doelen op het vlak van duurzaamheid, klimaatadaptatie en het beheer en onderhoud van landschapselementen. Belangrijke vraagstukken zijn de wijze waarop faalfactoren rondom burgerinitiatieven kunnen worden aangepakt. Burgerinitiatieven lopen o.a. vast op een gebrek aan financiën of andersom, het feit dat te snel naar geld wordt gekeken. Ook wachten burgers soms teveel op de overheid of is de overheid juist beperkend in de voortgang van burgerinitiatieven of verliezen burgers hun interesse als het te lang duurt. Meer specifiek ligt er het vraagstuk hoe we de afhankelijkheid van de gemeente kunnen verkleinen en hoe de gemeente meer kan loslaten. In het verlengde hiervan wordt gevraagd hoe we een groter beroep kunnen doen op het zelfregulerend vermogen in de samenleving, dat er in voldoende mate zou zijn.

Ontmoeting

Ontmoeting wordt bijzonder belangrijk gevonden voor het behoud van de gemeenschapszin in de dorpen en het oplossen van vraagstukken rondom eenzaamheid en andere sociale problemen. Dit aspect wordt belangrijker, nu de groeiende groep ouderen langer zelfstandig moet wonen. Het vraagstuk rondom voldoende ontmoetingsplekken wordt ingegeven door de financiering (moeten we geen plekken financieren in plaats van activiteiten?), de afname van het aantal voorzieningen in een aantal dorpen en de wijze waarop gemeente en organisaties samenwerken bij het organiseren van ontmoetingen.

Sociale problemen

Er zijn vraagstukken benoemd rondom diverse doelgroepen in de samenleving:

- Ouderen en eenzaamheid. Mensen zijn meer op zichzelf doordat sociale verbanden groter worden, maar ook omdat de volksaard in de regio misschien wat gesloten is.
- Drugs en drankgebruik onder jongeren. Door de wat besloten cultuur op het eiland blijven problemen soms onder de oppervlakte en springen jongeren soms uit de ban.
- In de groep lage middeninkomens ontstaat relatief vaak financiële problemen, aangezien deze groep minder wordt ondersteund, maar heeft evengoed weinig financiële ruimte heeft.
- Vluchtelingen.

Samenwerking

We leven in toenemende mate in een netwerksamenleving waarin partijen door samen te werken hun doelen bereiken. Ook de overheid doet in toenemende mate een beroep op zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid in de samenleving en maakt ruimte voor initiatieven. Er zijn meerdere vraagstukken opgehaald ten aanzien van samenwerkingsverbanden tussen overheid in samenleving. Zo worden er vraagstukken ingebracht over de samenwerking zelf, maar ook over de specifieke rol van de overheid en samenwerkingsverbanden tussen organisaties onderling en tussen dorpen in Alتنا.

Belangrijke vraagstukken ten aanzien van de samenwerking met de overheid zijn hoe overheid en organisaties elkaar beter kunnen vinden en effectiever kunnen samenwerken. Ook de samenwerking met woningcorporaties geldt, sinds de tijd dat corporaties weer meer gericht zijn op hun kerntaak (sociale huisvesting) als vraagstuk. Ook wordt gevraagd hoe de

overheid beter kan faciliteren bij activiteiten van organisaties. Een andere rol van de overheid betreft het faciliteren, verzamelen en verspreiden van kennis (overzicht in het zorgaanbod, kennis van organisaties verzamelen en verspreiden). Dit kan aanleiding zijn voor burgers of organisaties om op anderen in te spelen. Samenwerking kan ook helpen om maatschappelijke doelen te realiseren, zoals een betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt of het halen van duurzaamheidsdoelstellingen.

Nu de gemeente groter wordt, dient zich ook het vraagstuk aan of dorpen effectiever kunnen samenwerken en voorzieningen kunnen delen.

Sociale structuren

Sociale structuren veranderen en dat geeft nieuwe vraagstukken in de dorpen. In de eerste plaats is het vraagstuk ingebracht hoe je de gemeenschapszin sterk houdt bij een veranderende samenstelling van de bevolking. In het verlengde daarvan wordt als vraagstuk ingebracht hoe je meer zicht krijgt op de behoeftes van mensen die van buiten komen. Ook wordt als vraagstuk ingebracht of je de identiteit van de dorpen kunt benutten bij het betrekken van burgers bij het dorp.

Beleid en Ruimtelijke ordening

Beleidsvraagstukken en ruimtelijke ordening zijn veelvuldig aan de orde geweest.

- In het kader van een nieuwe omgevingsvisie (en de nieuwe Omgevingswet) worden diverse onderwerpen naar voren gebracht. Hoe om te gaan met het thema gezondheid in de leefomgeving? Hoe wordt het immateriële erfgoed beter beschermd? Welke regels blijven gelden, zoals bijvoorbeeld de molenbiotoop? Verschillende keren wordt aangegeven dat (bestemmingsplan)regels als knellend worden ervaren omdat het vaak slechts een momentopname is. De maximale inhoudsmaat voor woningen beperkt de mogelijkheid om goed aan te sluiten bij de omgeving. De enkelbestemming wonen zou in omstandigheden beter een multifunctionele bestemming kunnen zijn. Het beleid voor vrijkomende agrarische bedrijfscomplexen of het beleid voor bed & breakfast is soms te rigide. Anderzijds levert het loslaten van regels ook risico's op zoals bijvoorbeeld 'missers' omdat welstand is afgeschaft. Hoe te streven naar snellere procedures zonder aan zorgvuldigheid in te boeten? En hoe wordt echte integrale afstemming bereikt? Biedt het mengpaneel uit de Omgevingswet mogelijkheid om bedrijven uit te laten breiden die nu tegen hun grens aanlopen? En hoe verzekert de wet dat procedures transparant verlopen en dat de omgeving echt vroegtijdig wordt betrokken? Hoe zijn maatschappelijke doelen zoals duurzaamheid en meer biodiversiteit te koppelen aan initiatieven? Ook werd opgemerkt dat ambtenaren enerzijds in staat moeten zijn om professioneel tegenwicht te kunnen bieden aan de bouwwereld, maar anderzijds ook (van het bestuur) ruimte moeten krijgen om flexibel mee te denken met initiatiefnemers.
§
- De omgang met het landschap en de omgeving levert vraagstukken op. Hoe landschappelijke kenmerken evenwichtig te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen? En oog te houden voor openheid versus mogelijkheden om nieuwe gebouwen goed in te passen? Enerzijds wordt gepleit om meer rekening te houden met landschap, maar anderzijds ook een opmerking dat het behoud van historische structuren belemmerend kan zijn voor ontwikkelingen die passen bij de huidige tijd. Vanzelfsprekend wordt steeds aandacht gevraagd voor de Hollandse Waterlinie.

- De energietransitie wordt in verband gebracht met het ontbreken een heldere visie op plaatsing van windmolens en zonneparken. Daardoor dreigt het gevaar alleen te sturen op financiële overwegingen in plaats van goede ruimtelijke inpassing.
- Vanwege het samengaan van drie gemeenten wordt gevraagd hoe het afzonderlijke beleid tot nu toe wordt geïntegreerd. De drie gemeenten hebben nu bijvoorbeeld verschillend monumentenbeleid. De drie gemeenten zouden ook gezamenlijk een visie moeten ontwikkelen op recreatie en toerisme.
- De bedrijfsterreinprogrammering is een vraagstuk. Genoemde wensen zijn om in Altena bovenlokale bedrijvigheid toe te laten en aansluiting te zoeken bij de economische dynamiek langs de A27. Aansluiting te zoeken bij de ontwikkelingen in Gorinchem, bijvoorbeeld door samenwerking met de containerterminal of ten aanzien van het vestigingsklimaat. In het kader van de verbreding van de A27 wordt aandacht gevraagd voor de gevolgen voor belanghebbenden. Nieuwe locaties voor de lange termijn in beeld te brengen; aandacht te hebben voor een juiste mix van milieucategorieën op bedrijfsterreinen.
- De woningbouwprogrammering is een thema. Opgemerkt wordt dat met de strikte sturing op woningbouwlocaties vaak achter de feitelijke ontwikkelingen op de markt wordt aangelopen. Speciale aandacht wordt gevraagd voor wonen en zorg en de gevolgen van het langer zelfstandig wonen.

Verkeer en bereikbaarheid

- Verkeersader A27 is een veelgenoemd vraagstuk. De verbreding en vervanging van de bruggen voor een goede doorstroming is belangrijk voor het functioneren van Altena. Is de barrière vanwege deze weg tussen beide delen van de gemeente te verminderen? Kunnen bijvoorbeeld de busstations ter weerszijden van de weg beter op elkaar inspelen? Kunnen vanaf de A27 maar ook elders in de gemeente duidelijke entrees worden gecreëerd? Wat kan worden gedaan om de sluiproute via Almkerk tussen de afslagen Hank en Sleeuwijk tegen te gaan en daarmee de interne bereikbaarheid van het gebied te verbeteren?
- Bereikbaarheid en mobiliteit wordt ook vaak genoemd in relatie tot minder mobiele groepen zoals jeugd en ouderen. Zijn voorzieningen wel goed bereikbaar en waar zouden voorzieningen en seniorenwoningen gelet op de grote afstanden in het gebied het beste kunnen worden gesitueerd? Zijn in dit opzicht verbeteringen in het openbaar vervoer aan te brengen bij voorbeeld bij zorgvoorzieningen en de ziekenhuizen in de omgeving en in de richting van Rotterdam en Breda?
- Verder wordt aandacht gevraagd voor verbeteringen ten behoeve van recreatie en toerisme; zoals een goede routing in het gebied in combinatie met pleisterplaatsen; het toegankelijk maken van de dijk tussen Dussen en Hank; het aantrekkelijker maken van de polderwegen voor fietsers; een betere scheepsroute naar de Biesbosch of ruiterspaden.

Verkeer en Veiligheid

Er wordt vooral aandacht gevraagd voor de veiligheid van het elektrisch fietsen in combinatie met het andere verkeer. Kan daar bij de (her)inrichting van wegen rekening mee worden gehouden? Het toenemende zwaar (landbouw) verkeer op de plattelandswegen en het recreatieve (fiets)verkeer gaan slecht samen. Waar mogelijk moeten snelverkeer en

langzaam verkeer worden ontvlochten en moet autoverkeer verder worden ontmoedigd op fietsroutes.

Tot slot is er een dilemma tussen het op peil houden van de interne bereikbaarheid in het gebied via de N-wegen en het gebruik ervan als sluiproute vanwege drukte op de snelwegen.

Kwaliteit door kennis uit te wisselen, te vergaren en toe te passen

Er is veel kennis en kunde bij derden over kwaliteiten van het gebied (clubs, verenigingen, stichtingen en particulieren). De vraag is hoe de gemeente de kennis benut (ook door het lering trekken uit gemaakte fouten), bundelt en verspreidt (bijvoorbeeld om burgers te interesseren om mee te doen in beheer en onderhoud van landschapselementen) en hoe de gemeente kennis verkrijgt (als voorbeeld werd ecologisch bermbeheer genoemd); hoe de gemeente dit faciliteert (ook financieel) en hoe de gemeente bij kan dragen aan de onderlinge verbindingen en de lijnen naar deze deskundigen kort kan houden.

Er is behoefte aan een gedetailleerde sociale kaart met alle sociale initiatieven. Dit geeft inzicht in de stand van de zorg voor elkaar en kan blinde vlekken bloot leggen.

Aspecten van ruimtelijke kwaliteit

Vaak is gesproken over de ruimtelijke kwaliteiten van Altena en hoe deze zijn te behouden, te versterken en uit te breiden. Daarbij kwamen natuur en biodiversiteit, landschap, cultuurhistorie en beeldkwaliteit aan de orde.

Natuur en biodiversiteit

Het bevorderen van natuur en biodiversiteit bestrijkt een scala aan vraagstukken en uitdagingen; hoe is de biodiversiteit in akkerbouwgebieden en natuurinclusieve landbouw te stimuleren? Kunnen de vergroeningseisen van de EU daaraan bijdragen? Hoe is e.e.a. te financieren en hoe houd je onderhoudskosten in de hand? Welke vormen van bescherming zijn realistisch en noodzakelijk, bijvoorbeeld als het gaat om het behoud van de bijstand en de actieve bescherming van weidevogels? (Als voorbeeld wordt genoemd dat de oprichting van een agrarisch bedrijf ertoe leidt dat weidevogels in een straal van 500 meter om dat bedrijf verdwijnen). Ook wordt aandacht gevraagd voor het verbinden van natuurgebieden in combinatie met de mogelijkheden tot recreatie en het behalen van quick wins zoals ecologisch bermbeheer.

Landschap

Klimaatverandering, duurzaamheid, energie en recreatie werden specifiek benoemd. De centrale vraag daarbij is hoe je ontwikkelingen op deze onderwerpen zorgvuldig kunt inpassen in het landschap zonder dat je de wezenlijke karakteristiek van het landschap al te zeer geweld aan doet. Dit geldt ook voor het toevoegen van functies. De Noordwaard, het open middengebied, het open landschap langs de A27 en de Biesbosch werden met name genoemd als onderscheidende landschappen. Hoe kun je vanuit het Groenfonds gerichte kwaliteitsverbeteringen uitvoeren?

Cultuurhistorie

Kansen voor recreatie worden het meest genoemd in verband met cultuurhistorie. Natuurlijk gaat het dan over de Hollandse Waterlinie en het vestigingstadsje Woudrichem, maar ook over de 9 molens in het gebied. De beleving van de Hollandse Waterlinie kan beter en (economisch) dynamischer. De molens hebben geen functie; zou horeca een optie kunnen zijn? Er zou ook een betere recreatieve marketing van de geschiedenis van het gebied moeten plaatsvinden

Als bedreigingen worden genoemd: gebrek aan financiën voor instandhouding (o.a. molens); keuze voor andere belangenafweging, bijvoorbeeld zonnepanelen in plaats van oog voor de cultuurhistorie; te hoge recreatiedruk op bijzondere plekken (zoals vesting Woudrichem).

Beeldkwaliteit

Er wordt ook over beeldkwaliteit gesproken in (potentiële) bedreigingen. Te weten: een gebrek aan een “overall” visie op het gehele gebied, waardoor dorpen aan elkaar kunnen groeien. De afschaffing van welstand waardoor risico op ‘missers’ ontstaat. Er wordt gesproken over uitdagingen: De kernwaarden van het gebied kunnen beter worden benut (o.a. Biesbosch, Kurenpolder, jachthavens, open landschap en monumenten). Verder is het een uitdaging om een goed evenwicht te bereiken tussen recreatieactiviteiten enerzijds en het behouden van beeldkwaliteitskarakteristieken anderzijds. Tot slot zijn ook kansen voor het benutten en verbeteren van beeldkwaliteit benoemd: promotie van de unieke kwaliteiten langs de A27 en de herstructurering van solitaire bedrijven.

Naar een integrale aanpak van duurzaamheid

Als duurzaamheid ter sprake komt dan gaat het met name over de aspecten integraal, klimaatverandering en energietransitie.

Sprekend over de integrale aanpak is het de uitdaging om evenwicht te vinden tussen de voordelen van maatregelen versus de nadelen (bijvoorbeeld zonneparken versus aantasting van het landschap) en over het bereiken en enthousiasmeren van iedereen in het uitgestrekte gebied voor het nastreven van duurzaamheidsdoelstellingen en klimaatdoelstellingen. Hoe faciliteer je burgerinitiatieven die een bijdrage willen leveren aan energieneutraliteit over klimaatdoelstellingen? Integraal houdt ook in dat je oog hebt voor en zo mogelijk inspeelt op nieuwe mogelijkheden ter bevordering van duurzaamheid. (Is het bijvoorbeeld mogelijk om CO2 op te slaan in kleigronden?). (Maatschappelijke) organisaties, gemeente en andere partijen beschikken niet over dezelfde kennis over maatregelen ter bevordering van duurzaamheid en kennis over mogelijkheden om klimaatdoelstellingen te halen. Intensievere samenwerking moet hier verandering in brengen. Er wordt geconstateerd dat in het gebied veel groepen actief zijn met betrekking tot duurzaamheidsaspecten en dat er over het algemeen een cultuur van rentmeesterschap heerst. Dit is reden om bijvoorbeeld via koepeloverleg en in gezamenlijkheid de strategie te bepalen voor het bereiken van energieneutraliteit. De gemeente kan bij uitstek ook een faciliterende rol vervullen en drempels wegnemen of de samenwerking met andere gemeenten opzoeken (bijvoorbeeld de plaatsing van windmolens combineren met Waalwijk). En als het er om gaat moet de gemeente ook principiële keuzes durven maken; bijvoorbeeld of we zonnevelden als verdienmodel toestaan.

Versterken Economie

Het thema economie leidt eigenlijk vooral tot aanbevelingen. De meest centrale aanbeveling is: Ken de kracht(en) van het gebied en streef naar eigen kracht. Houd de aansluiting met de lokale klanten (dit geldt ook voor de gemeente). Benut de A27 corridor. Kies een schaal die past bij de regio. Benut de hoogwaardige technische kennis. Benut de potenties van het scheepvaartcluster.

Daarnaast geldt een aantal specifiek vraagstukken: Past nieuwvestiging van logistieke bedrijven (langs de aantrekkelijke A27) wel voldoende bij de lokale arbeidsmarkt? Hoe is de

zeer diverse bedrijvigheid te mobiliseren om mee te denken in het bepalen van speerpunten voor versterking van de economie? En hoe betrekken we andere belanghebbenden, zoals buitenlandse werknemers, daarbij?

Aan de gemeente wordt gevraagd om geschikte vestigingslocaties te creëren (er trekken nu bedrijven weg) en de verplaatsing van bedrijven goed te begeleiden, met name naar het bedrijventerrein bij Werkendam omdat dit nu niet soepel verloopt.

Zorg en maatschappelijk ondernemerschap

Rondom onderwijs en arbeidsmarkt werd geconstateerd dat goed moet worden ingespeeld op vraag en aanbod. Veel scholing vindt buiten het gebied plaats. Er is er veel behoefte aan technisch hooggeschoold personeel en aan ambachtelijk personeel; hoe kan het onderwijs daar goed op aansluiten. Overigens is er ook een grote groep hoogopgeleiden die nu nog te weinig werkgelegenheid vindt in de lokale economie.

Wat het thema 'zorg' betreft valt ons op dat de zorgsector nog behoorlijk in beweging is. Daarom wordt expliciet aandacht hiervoor gevraagd. Gescheiden financiering van wonen en zorg is niet bevorderlijk voor de integrale aanpak. Er is gebrek aan voldoende levensloopbestendige woonvoorzieningen voor ouderen dicht bij centra en medische posten. Men vindt het noodzakelijk om zorg ook lokaal te organiseren en daarmee dicht bij de klant te blijven. In dit opzicht functioneert in Woudrichem een seniorenraad. De vraag is of dit in de nieuwe gemeente ook zo zal zijn.

Onder de noemer zorg wordt vaak gesproken over 'zelfredzaamheid', 'eigen verantwoordelijkheid' en 'langer zelfstandig wonen'. Dit moet worden ondersteund door een compleet en gedetailleerd inzicht in de bestaande zorgvoorzieningen, zodat de bewoners daarop kunnen inspelen, maar ook om de aanbieders in de gelegenheid te stellen inzicht te krijgen in de complementariteit van het aanbod. Het levert ook inzicht op in hoeverre het aanbod aansluit op de vraag en in verband met de vergrijzing levert het inzicht op in de toename van de vraag. Het biedt een ingang om eventuele lacunes in te vullen. Het roept de vraag op of de vele bestaande eensgezinswoningen tijdig passend zijn gemaakt om langer zelfstandig te kunnen wonen.

Het is aannemelijk dat de zorgsector zich steeds meer zal moeten gaan richten op begeleiding in de thuissituatie met extra aandacht voor het bewaken van korte lijnen tussen de zorg verlenende instanties en de vrijwilligers. De verwachting is dat het werken langs korte lijnen ook kan leiden tot ontkokering van de zorgsector. Mensen ontvangen namelijk niet altijd die hulp waar ze behoefte aan hebben. In dit opzicht wordt duidelijk een knellende gebondenheid aan overheidsregels ervaren. Het bemoeilijkt een "out of the box" oplossing/maatwerkoplossing die tegemoetkomt aan individuele gerechtvaardigde hulpvragen. Men is ervan overtuigd dat dit maatwerk de sector ook ten goede zal komen. Maatwerk is niet het zorgplan passend maken op de wet- en regelgeving, maar betreft de bijdrage aan een langer en fijner leven in de thuissituatie.

Het langer zelfstandig blijven wonen en de zelfredzaamheid heeft ook keerzijdes: Hoe behoud je oog voor de verborgen behoefte aan hulp en hoe ga je de (toenemende) overbelasting van mantelzorgers tegen. Verder is noodzakelijk dat er goede coördinatie wordt geregeld als meerdere instanties betrokken zijn en dat zowel bij de betrokkene als de instanties duidelijk is wie het eerste aanspreekpunt is. Daarbij speelt ook de vraag wie als

eerste aanspreekpunt vanuit het perspectief van de zorgvrager het beste functioneert; dat zou behalve een professional, ook iemand uit het dorp of uit de kerk kunnen zijn.

Ten slotte wordt ook expliciet aandacht gevraagd voor situaties waar de sector nu niet goed in voorziet. Als voorbeeld wordt een patiënt genoemd die wordt ontslagen uit het ziekenhuis, maar nog net niet zelfstandig thuis kan zijn. Of de dreigende overbelasting van een mantelzorger, die kan worden ontlast door de zorgvrager tijdelijk in een op te richten respijthuis onder te brengen. Algemener gesteld wordt aanbevolen om een laagste schaalniveau van zorg te regelen of te faciliteren voor die mensen die net niet meer thuis kunnen wonen. Daarbij kunnen particuliere initiatieven ook prima uitkomst bieden. Als voorbeeld wordt genoemd een vorm van dagbesteding in een kringloopwinkel.

Onder de noemer gezondheid wordt gewezen op het drugsgebruik en drankgebruik onder jongeren. Wellicht heeft dit te maken met de geslotenheid van bepaalde subculturen. Ook wordt opgemerkt dat deelname aan sporten geen vanzelfsprekendheid is voor de jongeren in dit gebied. Verder wordt geschetst dat sociale problemen (we hebben het niet specifiek over jongeren) soms niet aan de oppervlakte komen door de geslotenheid van leefgemeenschappen. Hieronder wordt ook eenzaamheid onder ouderen begrepen.

Gezond milieu in Altena

Het meest genoemde onderwerp onder dit thema betreft de wens om vooral integraal samen te werken en te werken aan de bewustwording van milieuproblematieken, bij bedrijven en bij bewoners. Gemeenten en diverse organisaties, ook organisaties die geen expliciete milieudoelstellingen hebben, moeten gezamenlijk stappen zetten.